

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
HEYKEL ANASANAT DALI

SANATTA YAPIBOZUM KAVRAMININ HEYKEL SANATINDAKİ
ÇOKLU ANLAM ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

SİNEM DEMİR

YÜKSEK LİSANS

ÖZCAN ÖZKARAKOÇ

ANTALYA, 2025

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

HEYKEL ANASANAT DALI

**SANATTA YAPIBOZUM KAVRAMININ HEYKEL SANATINDAKİ ÇOKLU
ANLAM ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ**

SİNEM DEMİR

YÜKSEK LİSANS

ÖZCAN ÖZKARAKOÇ

ANTALYA, 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Sinem DEMİR tarafından hazırlanan “Sanatta Yapıbozum Kavramının Heykel Sanatındaki Çoklu Anlam Üzerinden Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Heykel Anasanat/Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir./...../.....

Jüri Başkanı		
Jüri Üyesi (Danışman)	Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr.Üyesi.Hülya UYSAL	
Jüri Üyesi	Doç.Dr. Ferit YAZICI	

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Doç.Bekir KİRİŞCAN.
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Öğrenim sürecinde göstermiş olduğu ilgi ve desteği için tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ'a teşekkürlerimi sunuyorum. Tez sürecinde destekleri, ilgileri ve yardımlarını eksik etmeyen Sayın Doç. Dr. Hanife Neris YÜKSEL, Dr. Öğr. Üyesi Hülya UYSAL, Dr. Öğr. Üyesi Selda ÖZTURAN, Öğr. Gör. Işık ASLIHAN, Arş. Gör. Mukaddes YÖRÜK hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Trakya Üniversitesi Doç.Ferit YAZICI hocama tezim de Jüri Üyesi olarak katılım sağlayacağı için teşekkürlerimi sunuyorum. Tez sürecin de her zaman yanımda olan ve fikir alışverişin de bulunduğu Utku YILMAZ, Onur ÇETİN, Prof. Dr. Taner ÇAMSARI' ya teşekkürlerimi içtenlikle sunuyorum.

Sinem DEMİR
ANATALYA-2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sinem DEMİR
	Numarası	202135012001
	Anasanat Dalı	Heykel
	Danışmanı	Özcan ÖZKARAKOÇ
	Tezin Adı	Sanatta Yapıbozum Kavramının Heykel Sanatındaki Çoklu Anlam Üzerinden Değerlendirilmesi

ÖZ

Yapıbozum kavramı birçok yöntem ve stratejilerle, toplum bilimleri ve kültür anlayışından tek bir bakış açısından ayrılır ve bütüne çoklu bakabilmeyi ifade eder. Anlamanın değişkenliğinde sabit kalmanın bir anlamı olmadığını belirtir. Hiçbir şekilde periyodik bir zamanın kesinliğinin olmadığını söylemektedir. Bu tez çalışmasında, yapıbozumun sanat içerisinde kendine nasıl yer bulduğu ve sanatçıların bu anlatı dilini nasıl kullandığı incelenmektedir. Ayrıca sanatçıların, yapıbozum kavramının çoğulcu, kesinlik ve netlik belirtmeyen fikri üzerine sanatta, özellikle de “heykelde” bütün ve parça ilişkisi sorgulanmaktadır. Çalışma kapsamında Derrida’nın ortaya attığı kavramların, çağdaş sanat yapıtları üzerindeki etkisine değinilerek, çeşitli analizler yapılmıştır. Buna bağlı olarak üç bölümde ele alınan tezin birinci bölümde; Yapıbozum kavramının oluşum sürecini ve onun oluşumunu sağlayan postmodernizm, yapısalcılık ve postyapısalcılık kavramları genel çerçevede ele alınmaktadır. İkinci bölümde; Sanatta yapıbozum başlığı altında, Jacques Derrida’nın geliştirmiş olduğu “yapısökümcü” okuma yönteminin modern ve postmodern dönemde kavram olarak gelişimi incelemekte ve sanata yansısı araştırılmaktadır. Ayrıca Derrida’nın yapıbozum yönteminin çağdaş sanatta ve özelinde heykel sanatındaki etkilerine odaklanılmaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırılan konu kapsamında kavram üzerinden yapıt üretimi ve analizi yapılmaktadır. Daniel Arsham sanat hayatı boyunca yenilikler üzerine ortaya koyduğu fikirleri uygularken yapıbozum kavramını bilinenden çok daha öteye götürmüştür.

Arsham eserlerinde kurgusal bir algıyla izleyiciyi etkilemektedir. Algının anlam bakımından daha derine inme düşüncesi benimsenmektedir. Anlamın yapısal olarak parçalanması, incelenmesi ve kullanılan anlamların derinlerine inilmesini benimseyen bu çalışmada, bireysel uygulamalar aidiyet kavramı vurgusuyla ifade edilerek, heykelde çoklu anlam özelinde incelenmiştir. Aidiyet kavramı vurgusuyla; yaşanmış, şahit olunmuş olayların bireysel etkileri heykel uygulamalarıyla yorumlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Aidiyet, Daniel arsham, Heykel, Sanat, Yapıbozum

T.R.
AKDENİZ UNIVERSITY
INSTITUTE FINE ARTS

Student 's	Name Surname	Sinem DEMİR
	Number	202153012001
	Department	Heykel
	Supervisor	Özcan ÖZKARAKOÇ
	Thesis Title	Evulation of the concept of deconstruction through multiple meaningsin sculpture art

ABSTRACT

The concept of deconstruction is separated from the understanding of social sciences and culture with a single perspective, many methods and strategies, and expresses the ability to look at the whole more than once. It states that there is no point in remaining fixed in the variability of meaning. It states that there is no certainty of periodic time in any way. This thesis examines how deconstruction finds a place in art and how artists use this narrative language. In addition, the relationship between the whole and the part in art, especially in "sculpture", is questioned on the pluralistic, uncertain and ambiguous idea of the concept of deconstruction. Within the scope of the study, various analyses are made by touching on the effects of the concepts put forward by Derrida on contemporary works of art. Accordingly, the thesis is handled in three sections; In the first section; The formation process of the concept of deconstruction and the concepts of postmodernism, structuralism and poststructuralism that provide its formation are handled in a general framework. In the second section; Under the title of deconstruction in art, the development of the "deconstructive" reading method developed by Jacques Derrida as a concept in the modern and postmodern period is examined and its reflection on art is investigated. In addition, the effects of Derrida's deconstruction method on contemporary art and specifically on sculpture are emphasized. In the third section, the concept is examined and analyzed within the scope of the subject. While applying his ideas regarding the innovations he put forward throughout his artistic life, Daniel Arsham took the concept of deconstruction much further than what is known. Arsham affects the audience with a fictional perception in his works. The idea of going deeper in terms of meaning in terms of perception

is adopted. In this study, which adopts structural fragmentation and meaning analysis and goes deeper into the meanings used, the concept of belonging is emphasized and individual applications are expressed and examined by focusing on multiple meanings in sculpture. The concept of belonging is emphasized; individual effects of experienced and witnessed events are interpreted with sculpture applications.

Keywords: Belonging, Daniel Arsham, Sculpture, Art, Deconstruction.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY SAYFASI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
GÖRSEL DİZİN	viii
GİRİŞ	1
1.Amaç	2
2.Önem	2
3.Yöntem	2
4.Sınırlılıklar	3
1.BÖLÜM 1: YAPIBOZUM	4
2.BÖLÜM 2: SANATTA YAPIBOZUM	8
2.1. Daniel Arsham	11
3.BÖLÜM 3: HEYKELDE ÇOKLU ANLAM	19
3.1. Aidiyet	20
4.BÖLÜM 4: BİREYSEL ÇALIŞMALAR	24
4.1. Aidiyet	25
4.2. İzler ve Dokular	28
4.3. İs	30
4.4. Yapıbozum	32
4.5. Yenilikler	34
4.6. Kuş ve Kanat	36
4.7. Yol	38
5.BÖLÜM 5: SONUÇ	40
KAYNAKÇA	42
GÖRSEL KAYNAKÇA	44
EKLER	45

GÖRSEL DİZİN

Görsel 1	John Frederick Peto, “Hepimizin Uğruna Yarıştığı Kupa 4” (The Cup We All Race 4), 1900, t.ü.y. 64.8 x 54.6 cm.	8
Görsel 2	Robert Roushenberg, Erasing De Kooning, 1953	9
Görsel 3	Tracey Emin, Everyone I Have Ever Slept With, (uyuduğum herkes)1995	10
Görsel 4	Daniel Arsham, Eroded Venus Of Arles, 2020	13
Görsel 5	Daniel Arsham, “Kanathlı zafer”, König Galerie,2021	14
Görsel 6	Kireçlenmiş oda (Calcified Room), Moco müzesi, Amsterdam, 2019	14
Görsel 7	Kireçlenmiş oda (Calcified Room), Moco müzesi, Amsterdam, 2019, Detay	15
Görsel 8	Daniel Arsham: The Future was Written, 2015	16
Görsel 9	Daniel Arsham: The Future was Written, 2015, Detay	17
Görsel 10	Ametist top mağarası (the amethyst ball cavern), Moco müzesi, 2019, Amsterdam,	17
Görsel 11	Ametist top mağarası (the amethyst ball cavern), Moco müzesi, 2019, Amsterdam, Detay	18
Görsel 12	Do Ho Suh, Rubbing/Loving Project: Unit 2, 348 West 22nd Street, Apartment A, New York, NY 10011, USA, 2014	22
Görsel 13	Do Ho Suh. <i>Seoul Home/L.A. Home/New York Home/Baltimore Home/London Home/Seattle Home</i> , 1999. Installation view at the Seattle Asian Art Museum, Washington, 2002. Collection of the Museum of Contemporary Art, Los Angeles. Courtesy of the artist and Lehmann Maupin Gallery, New York	22
Görsel 14	Sinem Demir, Aidiyet,41x19x18, Ahşap, Metal,2022	25
Görsel 15	Sinem Demir, Aidiyet,41x19x18, Ahşap, Metal,2022, Detay	26

Görsel 16	Sinem Demir, Aidiyet,41x19x18, Ahşap, Metal,2022, Detay	27
Görsel 17	Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023	28
Görsel 18	Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023, Detay	29
Görsel 19	Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023, Detay	29
Görsel 20	Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023	30
Görsel 21	Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023, Detay	31
Görsel 22	Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023, Detay	31
Görsel 23	Sinem Demir, Yapıbozum,20x25x9, Ahşap, Metal,2024	32
Görsel 24	Sinem Demir, Yapıbozum,20x25x9, Ahşap, Metal,2024, Detay	33
Görsel 25	Sinem Demir, Yapıbozum,20x25x9, Ahşap, Metal,2024, Detay	33
Görsel 26	Sinem Demir, İsimsiz, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023	34
Görsel 27	Sinem Demir, İsimsiz, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023, Detay	35
Görsel 28	Sinem Demir, İsimsiz, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023, Detay	35
Görsel 29	Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024	36
Görsel 30	Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024, Detay	37
Görsel 31	Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024, Detay	37
Görsel 32	Sinem Demir, Yol,19x31x8, Taş, 2024	38
Görsel 33	Sinem Demir, Yol,19x31x8, Taş, 2024, Detay	39
Görsel 34	Sinem Demir, Yol,19x31x8, Taş, 2024, Detay	39

GİRİŞ

Yapıbozum kavramı, anlamın bütünden çok, parçaları nispetinde aranmasıdır. Ayrım, erteleme, bozuma uğratma gibi kavramları sorgular, netlik diye bir olgunun mümkün olmadığını, anlamların değişkenlik gösterebileceğini söylemektedir. Periyodik bir zamanla göreceli olma özelliği ve yapıbozumun hem olumlu hem de olumsuz eleştiri yönteminin kullanılmasını mümkün kılmaktadır. Yeni anlamları ortaya çıkararak, yapısalcı bir yaklaşım yerine post yapısalcı bir anlatı dilini seçmesi, bu sayede yeni alanlar açılabilir olduğunu göstermektedir. Bu bakış açısıyla sanat, tarih ve kültür yaklaşımı insanlar üzerinde etkisini ortaya çıkarmıştır. Anlam ilişkilerinde kavramın nasıl ve neye değindiğinden bahseder ve parçaların, içeriğini inceler. Derrida'ya göre de sanatın edebi kısımlarına da atıfta bulunmanın gerekliliğidir.

Toplum-bilimleri ve kültürel çalışmalar üzerinden uzantılar sağlanmış olması, okuma ve anlama stratejisi bozumculukla birlikte sanat alanı üzerinde de kendilerini göstermiştir. Sanatçılar bu anlatım tekniğiyle de düşüncelerini ifade edebilmişlerdir. Anlam ve yoruma açık hale getirilmesi, çift anlam yani Doğu-Batı, Aydınlık-Karanlık gibi zıtlıkların olduğunu belirtmektedir. Yapisöküm kavramının anlam içeriğini yapısalcılık ve post yapısalcılık üzerinden karşılaştırılması ve tekdüzelikten çıkıp genele yayılmasıdır. Yapisökümcülüğün derinliğe inebilmesi tek bir anlam yerine çoklu anlama bakmak ile eleştiri yöntemin savunduğunu göstermektedir. Bu çalışma yapıbozum kavramının anlamını, neyi karşıladığını ve hangi alanlara değinmekte olduğunu incelemektedir. Yapıbozum, yapisöküm gibi kavramlar toplum üzerindeki baskıyı, kontrolcülüğe karşı çıkmayı, tekdüzelikten çıkarılıp yeni arayışların benimsenmesi gerektiğini anlatmaktadır. Sanat ve sanatçıların yaşadığı, tanık olduğu hatta düşsel olarak kurguladığı birçok çalışmada değinilen konular yenilik, farklılık ve çokluktur. Sanatta yapıbozumun asıl meselesi burada başlamaktadır, sanatçılar parçaların metaforik anlamalarını yapılan çalışmalar üzerinden aktarmaktadır. Bu çalışmada ele alınan sanatçı Daniel Arsham'dır. Sanatçı yapıbozum, yapisöküm gibi anlam ve konu benzerliğini bozma, parçalama ve deformasyona uğrayarak gözle görünür hale getirmektedir. Arsham yenilikler ve olasılıklar üzerinden inşa etmek ve fikirleri sayesinde bilineni kırmaktadır. Gerçeküstücülük ve sanatın özgürleşmesi adı altında çeşitli araçlarla değişiklikler yapmıştır, yaptığı çalışmalarda, kurgusal bir algı ve izleyiciyi düşsel bir etkiye sokmaktadır. Var olan kısımdan çok olası değişiklikler ve farklı fikirlerle çağdaş bir düşünceyi yansıtmaktadır. Tezde; anlamı parçalama, inceleme ve kullanılan anlamların derinliğine inilmesi amaçlanırken, bu inceleme

ile aidiyet konusu bir bütün olarak heykelde çoklu anlam üzerinden üç boyutlu olarak ele alınmıştır. Heykel sanatında çoklu bir yönelime sahip olan yapıbozum kavramı heykel ile bir araya getirilerek uyum sağlanması amaçlanmaktadır. Kavram olarak ele alınan aidiyet kavramı bireysel düşüncelere odaklanmış, yaşanılan, şahit olunan olaylar heykel uygulamalarıyla yorumlanmıştır. Bireysel bir anlatı dili oluşturularak yapılan çalışmaların analizlerine yer verilmiştir.

1.Amaç

Çalışma, sanatta yapıbozum kavramının heykel ile olan ilişkisini analiz ederek incelemek, yapıbozum kavramının çoklu anlam üzerinden etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada yapıbozum ve aidiyet kavramları arasında bir bağ kurulmuştur. Çağdaş sanat pratikleri, özellikle de heykel sanatı üzerinde nasıl etkilere sahip olduğu ise Daniel Arsham ve eserleri temel başvuru noktası alınarak değerlendirilmiştir.

2.Önem

Yapıbozum kavramı Jacques Derrida ile sanatta yer almaya ve edebiyattan heykel sanatına taşınmaktadır. Bu tez çalışmasında, yapıbozumun sanat içerisinde kendine nasıl yer bulduğu ve sanatçıların bu anlatı dilini nasıl kullandığı incelenmektedir. Ayrıca sanatçıların, yapıbozum kavramının çoğulcu, kesinlik ve netlik belirtmeyen fikri üzerine sanatta, özellikle de “heykelde” olumlu veya olumsuz bir sonuca ulaştırmaktır. Buradan yola çıkarak sanat yolu ile birer bağlantı kurabilmektir. Bu bağlamda Daniel Arsham ismi önem kazanmaktadır. Daniel Arsham’ın yapıbozum kavramı yenilikçi ve farklı bir bakış açısı ile karşımıza çıkmaktadır. Tez kapsamında, eserlerinde yapının deformasyon ve bütünlük ilişkisini bozan Arsham’ın ve çalışmaları analiz edilerek incelenmiştir. Derrida’nın ortaya attığı kavramlar üzerinden, çağdaş sanat yapıtları üzerindeki analiz incelemektir. Buna bağlı olarak araştırılan konu kapsamında kavram üzerinden yapıt üretimi ve analizi yapılmaktadır. Araştırma, yapıbozum kavramının heykel alanında uygulama biçimini ele alan çok az sayıdaki çalışma arasında yer alması nedeniyle özgün bir öneme sahiptir.

3.Yöntem

Bu araştırma için “Nitel Araştırma Yöntemi” tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinin;

- Bütüncül yaklaşım,
- Algıların ortaya konması ve

- Tümevarımcı analiz yöntemi ile; konuyla ilgili olarak genel ve kapsayıcı bir yaklaşımın ortaya konması sağlanmıştır. Ayrıca genel tarama modellerinden, ilişkisel tarama modeli de araştırma esnasında başvurulmuş yöntemlerden biridir. Veri toplama yöntemi olarak;

-Yazılı kaynaklardan bilgi toplama yöntemine başvurulmuştur.

Konuyla ilgili kaynakların yanı sıra konuyu destekleyecek ve besleyecek yan kaynaklarla birlikte inceleme amaçlı kitap, makale, dergi, ansiklopedi, broşür, katalog, müze, kütüphane, interaktif bağlantılar, fotoğraf gibi görsel ve yazılı kaynaklar kullanılmıştır.

4.Sınırlılıklar

Araştırmada heykel sanatında çoklu bir yönelime sahip olan yapıbozum kavramı heykel üzerinden incelemektedir. Heykel ve bozum kavramı üzerine değerlendirmeler ve analizler yapılmaktadır. Tez çalışmasında ele alınan sanatçı Daniel Arsham'dır. Bu bağlamda çalışma Daniel Arsham özelinde sınırlı tutulmuştur.

BÖLÜM 1: YAPIBOZUM

Gösterenin bir bütün olarak algılanması ve parçalanması ile ilgilidir. Bu parçalamanın diğer yarısı her zaman tam olarak orada bulunmaz. Gösterenler ile gösterilenler sürekli olarak yeni ve farklı olarak ya ayrılırlar ya da birleşirler. Sözcük üzerinden de anlama bakılması istenildiğinde karşılaşılan şey yeni bir göstergedir ve bu gösterge durumu sonsuz bir döngü içindedir. Anlam alenen ortada değildir ve değişkendir. Bu bağlamda bakıldığında Derrida'nın geliştirdiği okuma metodu olan yapıbozum okumalarda çeşitli stratejiler izleyerek, klasik felsefe metinlerinin bilinçdışı kaynaklı dile getirilmemiş yönlerini ortaya serip metnin üstüne kurulduğu ikilikçi yapıyı çökertmeyi amaçlamaktadır. Derrida'nın dil anlayışına göre, gösteren doğrudan doğruya gösterilene bağlı olmadığı gibi aralarında birebir karşılıklı ilişkiler de yoktur. Sözcük ile şey ya da düşünce gerçekte asla birlikte ve var olamazlar.

Sarup'a (1997) göre, yapıbozumcuların temelde yaptığı şey sözcük üzerinden hareket söz konusu, kelimeyi yazmak ve sonrasında o karalamak hem sözcüğü hem de müdahale edilmişliği ortaya çıkarma üzerine kurulu nesnelleştirme olarak kullanılmaktadır. Heidegger'den aldığı varlığın gösterenlerini gösteren son bir gösteren olduğu yöntemi çok sıklıkla kullanmıştır. Richard'a (2014) göre Derrida, yapıbozumu sadece karşı görüş olarak negatif veya pozitif bir yaklaşım ile ele almamaktadır. Aksine var olan kontrolsüz düşünceleri hem iyiye yönelik hem de farklı bir bakış açısının oluşması üzerine çalışmaktadır. Yapı bozmak yıkıcı olsa da önceliği farklı, yenilikçi yollarda yürümeyi başlangıç saymaktadır (Aktaran: Aytekin, 2020, s.18).

Jacques Derrida, Jacques Lacan, Michel Foucault, Roland Barthes, yapısalcılığı değişime uğratan düşünürler olarak kabul edilmektedir. Bu düşünürlerle birlikte yapısalcılık, post-strüktüralizm- postyapısalcılık (yapısalcılık ötesi) adı altında yeni bir düşünce sistemine geçmiştir. Post-yapısalcı olarak kabul edilen bu düşünürlerden biri olan Jacques Derrida, 'deconstruction (yapıbozum)' kavramını ortaya atarak yeni bir eleştiri sistemi geliştirmiştir (Moran, 2002198-199) (Baykal, 2019, s.28).

Derrida'nın geliştirdiği yapıbozum yöntemi, yazın kuramı ve yazın eleştirisi ile toplum ve insan etkileşimini üzerinde kültürel çalışmaları birçok alanlarda farklı boyutlara yönelimi sağlamıştır. Yapıbozumcu bir yaklaşımın önemini ve ortaya çıkabilecek yeni alanları toplumla ilişkili bir biçimde olduğunu söyler, üretilebilir bir yöntemin sorgulanabilir olacağını da

söylemektedir. Sanat yapıtlarında sorgulanmaların etkin bir şekilde faaliyet göstermektedir (Uzunoglu, 2019, s.22).

Yapıbozumun bir eleştiri yöntemi olarak güçlü bir ifade biçimine dönüştüğünü görmekteyiz. Eleştirinin asıl amacı toplum üzerinden baskı ve kontrolcülüğe karşı çıkmasına yöneliktir. Kusursuzluğun her zaman olmayacağını, anlamların kayması gerçekliğini görmektir (Aktaran; Sim. T.y., s.5).

İlk olarak Derrida'nın 1967'de yayımladığı Ses ve Fenomen adlı eserinde ortaya çıkan yapı söküm terimi, temel olarak Batı felsefesinin genetiğinde yer alan ve gelenek oluşturmuş hâkim düşünme mantığının işleyişindeki keyfiliği ve temelsizliği göstermeye odaklanan bir metin okuma stratejisini imler (Rutli, 2016, s.52).

Yapı sökümü kesin bir karşı okuma yöntemi denilebilir, ancak bu strateji düşsel bir yönelim ya da disiplini değil, kültürden siyasetine, gündelik yaşamdan bütün Batı uygarlığına dayanacak düşünce mantığını ele alan bir stratejidir. Kesin yargıları öznellikten çıkarıp, muhatap alan bütün düşünce mantığını yaymaya çalışmaktadır (Rutli, 2016, s.52).

Hekman'a (1999) göre, yapı söküm, temel belirlemeyi, doğruluğa ilişkin mütakabiliyet teorisini ve bilincin önceliğini ortadan kaldırırsa da Derrida'ya göre yapı söküm, negatif değil tam tersine pozitifdir (Aktaran; Ayaz, 2016, s.63). Yapı sökümünün metnine, anlamına zarar vermek değildir. Asıl olan anlam derinliğine inmesidir. Yapı söküm, anlam tarihinin olmadığını, yani bir zaman periyodunun içine dahil edilmemesidir. Derrida, Nietzscheci metafizik eleştirisi, Freudcu ben'in eleştirisi ve Heideggerci metafiziğin tahribi ile onların da ötesinde geçerek yapı sökümüne ulaşmıştır (Aktaran; Ayaz, 2016, s.63).

Critchley and Mooney' e göre (2005), yapı söküm, bir metin okumadır. Yapı söküm okuma yöntemi, metnin içindeki ilişkileri ortaya çıkaran bir okumadır. Derrida'ya göre yapı sökümün determinist bir algılama yorumlama, nedensellik, nesnellik, hiyerarşik bir gerçeklik, tek bir doğrunun olmadığını söyler. Eser'in konu ile ilgili yaklaşımı; Derrida hazır olan anlam yerine bütünü parçalanma ve çoklukla ilgilenmek gerektiğini, her bir parçalanmış anlamların olduğunu, içe dönüklüğü belirtmektedir. Sabit olan her anlamın farklı yorumları ve ifadelerini ortaya çıkarmaktır (Eser, 2015 s.3).

Okuma tekniği düşünürler tarafından geliştirilmekte ve yeni boyutlar kazandırmışlardır. Tekniğin kavramlar üzerinden genişletilmesi aynı zamanda da alanlara yayılmasını sağlar.

Yapısöküm kavramı geniş, oldukça popüler bir anlama sahip olmanın yanı sıra daha dar ve oldukça teknik bir anlamda sahiptir. Dar ve teknik anlamıyla yapısöküm, Jacques Derrida, Paul de Man ve diğer bazı düşünürler tarafından geliştirilmiş olan, metinlerin okunmasına yönelik bir dizi okuma tekniğine gönderme yapar; yapısökümündeki okuma tekniği, dil ve anlam üzerindeki felsefi düşüncelerle örüntüdür. Bu tekniğin söz konusu olduğu yapısöküm tekniğinin eleştirisini bilinçsizlik ve çelişiklere yönelik olmasıdır. Yapısöküm kavramının Amerika Birleşik Devletlerindeki yayılması, ilk olarak, edebî metinlerin yorumlanmasına yönelik yeni stratejiler araştıran edebiyat eleştirisi bölümleri yoluyla gerçekleşmiştir (Balkın, 2004, s.2).

Yapısökümdeki yıkma eylemi negatif olarak düşünülmemesi gerekmektedir, çalışmalarda olumlu bir hamle olduğu ele alınmaktadır. Derrida yapısöküm kavramı ile yapıtı yıkarken aynı zamanda kurmayı amaçlamaktadır. Yıldız' a göre (2019), kavramı parçalara ayırmasından sonra da her bir parçanın kendine özgü anlamları ortaya çıkıyor, bununla birlikte aslında düşüncenin içinde anlam, anlamın içinde de yeni kavramlar var olmaktadır böylece teklikten çokluğa doğru gitmektedir. Yapısalcı düşüncenin tek bir ifadeye dayanması ve net olmasının aksine, Post yapısalcı düşünce birçok farklı anlam yapısını içinde bulundurmaktadır. Söküme uğratılan anlamları farklı parçalara ayırarak farklı taraftan bakılabilmesi ve her bir parçanın anlamlarını tekrardan birleştirerek yeni anlamlar ortaya çıkarmasıdır (Yıldız, 2019, s.14).

Rutli' ye göre (2016) dilin bölünemez ögesi olan göstergenin birinci özelliği uzlaşımsal olmasıdır. Dilsel gösterge nedensizdir. Gösteren ile gösterilen arasındaki kesin bir uyum sağlamalarının hiçbir nedeninin gerekmediğini ve zorunluluğu kabul etmediklerini de dile getirmeleridir. Derrida yapısökümün anlamlar üzerinden bir nedene bağlı kalmadığını sadece uzlaşımsal bir ilişkinin ortada olmasını göstermektedir. Göstergeyi diğerinden ayıran şeyin de bu ilişkisellik düzlemi olduğu sonucunu doğurmaktadır. Dilin olmadığı yerde anlamında olmayacağını savunan Derrida, tek bir kavramın veya anlamın da kesin bir tanımının olmadığını da belirtmiştir. Çünkü anlamın netliğini kabul etmediğini ve kapalılıktan yana olması edebi biçime daha uygun olduğunu söylemektedir. Daha basit bir ifade ile bir göstergeyi diğerinden ayıran ve onu anlamlı kılan şey, göstergenin gösterdiği şey ile kurduğu doğal ilişki değil, dilsel sistemin diğer öğeleri ile olan farkıdır (Rutli, 2016, s.9).

Ayırım / Erteleme (Différence / Différance): Bir metnin anlam ilişkileri yöneten bir kavramdır. Saussure, dilin göstergelerden oluşan bir sistem olduğunu yapısalcılık düşüncesinde göstermiştir. Derrida ayırım kavramı ile anlamlandırmadaki sınırsızlığı ya da genişliği kasteder: Derrida'ya göre anlamlandırma, her ögenin kendisinden başka bir eylem ilişki kurması ile oluşur. Evrensel bir gerçek, mutlak bir

gerçek yoktur. Anlam sürekli ertelenir, anlamda istikrar yoktur, anlam sabitlenemez şeklinde özetlenebilecek düşünceler ayırım kavramıyla açıklanır (Aktaran; Eser, 2015, s.4).

Jacques Derrida, felsefe, dil ve sanat bağlamında eleştiri yöntemini ortaya koyarak teorik alana da tarihinin, kökenin kaybolmasına da değinmiştir ve dilin pratikleşmesini, bir söylem olduğuna ifade etmiştir. Güner'e göre (2013) Postyapısalcı olarak kabul edilen felsefesi ile bu düşünür, Heidegger'in 1927 yılında vermiş olduğu "Fenomenolojinin Temel Sorunları" adlı seminerinden esinlenerek dekonstrüksiyon (yapıbozum) kavramını ortaya çıkarmıştır (Güner, 2013, s.71).

Dekonstrüksiyon kelimesinin Derrida tarafından kullanılması, Heidegger'in abbau ve destruktion kavramlarını Fransızca'ya çevireceği esnada yaşadığı karar verilemezlik anıyla ilişkilidir. Çakır'a göre (2019) Derrida kararın zorluğunu ve çeviriden kurtarılması halinde kendi felsefesinin önemini ortaya koymuştur. Yok etme kavramı ve bu kavramın eylemi kadar, anlamının sonucunu taşımaması için olabildiğince kaçınmıştır. Gerçekte bu kavram Batı felsefesinin ürettiği yapının ayrıştırılıp sökülmesi, abbau kavramı ise yapının nasıl oluşturulduğunun anlaşılması için parçalara ayrılmasını ifade eder (Çakır,2019, s.4).

BÖLÜM 2: SANATTA YAPIBOZUM

Yapıbozum, postyapısalcılıktan örüntülü şekilde ortaya çıkmış ve kendisinden başka bir yöne işaret ederken mevcut yapının değiştirilmesini sorgulayarak eseri farklı açılardan ele almıştır. Büyükparmaksız' a göre (2021) Yapıbozum bu bağlamda edebiyatta olduğu gibi sanatın geniş alana yayılmasında da etkisini göstermiştir. Bozuma uğratılan değişkenlik gibi anlamın da değişkenliğinin sanatta da aynı şekilde uygulanabilir bir yapıda olduğu görülmektedir. Bu nedenden ötürü de sanatçıların bu yöntemi benimsedikleri gözlemlenir. Sanatla ilişkili olan her anlam bir değişime gidebilir ve bu farklılık temel nedeni ortaya çıkartma yöneliminde ve bütününden çok başka bir arayış yöntemine eleştirel bakabilmektir (Büyükparmaksız, 2021, s. 3).

Yapıbozum yönteminde anlamın parçalanması ve her bir parçanın anlam kazanması çoklu okumalar ortaya çıkarmıştır.

Çağdaş sanat yapıtlarındaki pastiş, parodi, eğretileme, ironi, parçalılık, esneklik, çok katmanlılık ve diğer anlatım tekniklerinin okunmasını kolaylaştırmıştır (Uzunoglu, 2019, s.25).

Görsel 1: John Frederick Peto, “Hepimizin Uğruna Yarıştığı Kupa 4” (The Cup We All Race 4), 1900, t.ü.y. 64.8 x 54.6 cm.

Kaynak: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-robert-rauschenberg-erased-de-kooning>, Erişim Tarihi: 12 Kasım 2022

Jasper Johns'un "Aptalın Evi" adlı eserine gündelik yaşama ait sıradan nesneler monte edilmiştir. Sanatçı eserinde yanılsama ya da kandırma kavramı üzerine bir algı yaratmak istemektedir. Bununla birlikte algıyı yanıltma ile gerçekte yanılma arasındaki ilişkiyi sorgular. Uzunoğlu'na göre (2019) Eserin altından sarkan kupa, Amerikalı sanatçı John Frederick Peto'nun "Hepimizin Uğruna Yarıştığı Kupa 4" isimli resme gönderme yapmaktadır. Görsel algıyı yanıltarak gerçek ve görüntü arasındaki ilişkiyi sorgulayan Peto'nun eserinde gerçek bir nesne gibi görünen kupa, Aptalın Evi'nde gerçek bir nesne olarak resim yüzeyine bitleştirilmiştir. Sanatçı burada tanıdık ev eşyalarını atölye araçlarına dönüştürerek yanılsamayı başka bir boyuta taşımıştır. Yapıt ortaya konulurken daha tasarım aşamasında yapısökümcilikte olduğu gibi parçalama, bozma, ayırma işlemleri uygulanır ve tavır haline gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında yapıtlar anlam, kavram ve dil olarak ağırlık barındırır. Postmodern sanatta da kavramsal içeriklerin biçime yansıdığı net biçimde görülürken parçalanmış anlamlar yapıtta kendini derinden hissettirir (Uzunoğlu, 2019, s.25).

Bu konuda ilk örneklerinden bir tanesi olarak, 1953 yılında William De Kooning'den izin alarak, sanatçıya ait bir deseni bir ay süresince kırk adet silgi ile silerek yeni bir eser ortaya koyduğunu iddia eden, Robert Roushenberg'in "Erasing De Kooning" adlı eseri gösterilebilir (Aktaran; Aytekin, C.A. Bahadır, A. 2019, s.4).

Görsel.2: Robert Roushenberg, Erasing De Kooning, 1953

Kaynak: <https://www.danielarsham.com/collection/connectingtime>, Erişim Tarihi: 17 Kasım 2022

Yapısalcılık sonrası postyapısalcı düşünürler (R. Barthes, Wittgenstein, Lyotard, Derrida, Deleuze, Foucault, Baudrillard vd..) aynı zamanda postmodernist düşünceye kaynaklık ederler. Postyapısalcılar tarafından o güne kadar gelen bütün meta-anlatılar sorgulanmaya başlanır: Bilim, sanat, din, özgürlük, akıl, aydınlatma, tarih, tarihin sonu... Postmodernizmle birlikte, modernitede insanlığa ortak amaç olarak gösterilen insanın özgürleşmesi ve ilerleme mitosları da sorgulanır: insanın ilerlemekle özgürleşip özgürleşmediği, erdemli olup olmadığı tartışmaya açılır (Uçan, 2009, s.10).

Yıldız'a göre (2019) Derrida'nın 1960 sonrasında yapısökümcülük kavramı sanatta etkisini 1970'lerde gösterir ve bu etkinin yansıması çözümleme ve eleştiri yöntemiyle benimsenmiştir. "Resim sanatında Derrida Etkisi: Yapısöküm" adlı çalışmada "Fransız post-yapısalcı düşünür Jacques Derrida tarafından, felsefe ve edebiyat okumalarında kullanılmak üzere" önerilen yapısöküm (deconstruction) kavramının resim sanatındaki yansımaları görülmektedir (Yıldız, 2019, s.14.).

Yapısalcı düşünce tek bir netliğe ve düşünceye bakarken, post yapısalcı düşünce yapısalcılığın aksine farklı düşünceler barındırır. Sanat akımları bu yüzden kabul görmemekte ve bütün kavramları yok saymaktadır. Büyükparmaksız'a göre (2021) Derrida yapısökümcülükte her kavramın parçalara ayrılması hem de parçalanan kavramaların farklı anlamlar taşıdığını savunmaktadır. Bütünden ayrılıp parçalara bölünebilmesi ve bu bakış açısından yola çıkabilmesidir, bu bağlamda birbirinden farklı parçaları yeniden bir araya getirerek yeni anlamlar oluşturmaktadır (Büyükparmaksız,2021, s.5).

Görsel.3: Tracey Emin, Everyone I Have Ever Slept With, (uyuduğum herkes)1995

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/254111>, Erişim Tarihi: 18 Kasım 2022

Emin'in "Uyuduğum Kişiler" adlı eseri, çadırın iç kısmına ışık yerleştirerek herkesin girebileceği girişini açık bırakmaktadır. Çadır da çok sayıda kişinin ismini vererek yatmış olduğu kişiler üzerinden kadınsallığa göndermeyi vurgulayarak çadırın içine isimleri asmaktadır. Ancak, izleyici bunları görebilmek adına çadıra girmek zorundadır ve bu nokta sanatçı tarafından kendi bedenine bir gönderme olarak konumlandırılmıştır (Görsel,3). Bu çalışma ile Emin, bastırılan saklanmaya yönelik taşma noktasında olan duyguları sanat yoluyla ve yaptığı eserlerle anlatmaya çalışmaktadır. Aytekin ve Bahadır' a göre (2018) Toplum içinde gizlenen ve hoş görülmeyen aslında birçok ayrımcılık unsurunun söz konusu olduğunu dile getirmektedir. Toplumun yargılama, cinsiyet ayrımları, tecavüz gibi kavramları sanat hayatında eleştiriye, karşı çıkma eylemlerine yönelmiştir. Sanat hayatında kendisinin de yaşadığı olayları dile getirerek buna benzer çok olayın ifşası, sanatçının eserlerinde yer edinmiştir. Sanatçı kendi bedenini çadır olarak sunarken, içinde ne çok şeyi barındırdığını ve bunların dışarıdan görünmediğini, asıl şeyin çadırın içine girildiğinde görülebileceğini sunan gizil bir dil kullanır. Ona göre ancak o zaman izleyicinin sanatçı ile aynı bakış açısına sahip olabileceği ve sanatçıyı anlayabileceğini ifade eder. Sanatçı, birlikte yatmanın bağına ve yatağın mahremiyetine dikkat çekmektedir. Bir diğer nokta ise, tecavüzcüsünün adını burada paylaşarak kendisinden intikam alma girişiminde bulunmasıdır (Koruç,2018, s.55).

2.1. Daniel Arsham

Sanatsal süreci, yeniden inşa etmek ve yenilikçi olasılıkları ortaya çıkarmak için önceden tasarlanmış yollar ve fikirler aracılığıyla bilineni kırma noktasında yardımcı olabilecek bir uygulamadır. 20. yüzyıl boyunca, Marcel Duchamp (1887-1968) gibi gerçeküstücüler sayesinde sanat kavramının özgürleşmesi ve sanatsal disiplinlerin çoklu geçişi, ifade araçlarında çeşitliliği teşvik etmesi çağdaş sanatçılar için zorlayıcı olmuştur. Bu nedenle sanatçılar kendi benzersiz yenilikçi seslerini bulmak için bugün sanat, dünyasını yeniden keşfetmenin bir yolu olduğu kadar, dünya hakkındaki fikirleri ve mesajları iletme için yeni anlatı dilleri geliştirmektedirler.

Jacques Derrida'nın ortaya koyduğu bir teori olan postmodern yapısöküm, kültürümüzün üst-anlatı dili tarafından yaratılan/gömülü/sınırlanan kişisel ve kolektif kimliğin gelip geçici ve yanıltıcı doğasını ortaya çıkaran bir araştırma hattıdır. Son onbeş yılda, küresel ve çağdaş bir "her şey" kültürünün ortaya çıkışı, kimliğin parçalanmasını şiddetlendiriyor gibi görünüyor. Kimlik, kültürel referansların çeşitliliğinden kaynaklanan gelenek ve moderniteyi birbirine bağlayan referans noktalarının karışımı olan bir kolaja dönüşmüştür.

Yapısöküm, daha açık, daha az tanımlanmış bir kendilik lehine sabit kimlik veya yapıların sınırlamalarını/yanılsamalarını kırmak için postmodern bir uygulama haline gelmesiyle yapıyı kasıtlı olarak yıkarak, bir kaos veya kriz durumu, parçalanmış unsurların yeni bağlantılar ve oluşumlar halinde tekrar inşa edilebileceği, rahatsız edilmiş ancak verimli bir alan yaratılmaktadır. Bugün pek çok çağdaş sanatçı gibi Arsham'da farklı bir perspektiften ve yapısöküm sanatını uygulamanın farklı anlatı biçimleri ile ilgili keşiflerini ilerletmede nasıl anahtar hale geldiğine tanıklık etmektedir. Yaptığı çalışmalar izleyiciye bize kontrolü bırakma ve çağrışımların/yan yana koymaların irrasyonel oyununa izin verme, yeni kompozisyonlar/jestler/anlatılar keşfetme ve geliştirme konusunda izin vermektedir.

Cleveland doğumlu ve New York merkezli disiplinlerarası sanatçı Daniel Arsham, eserleriyle geleneksel anlatı biçimlerinden farklı yaklaşımlar sergilemektedir. Eserlerinde mimari merkezli arkeolojik kalıntılara gönderme yapmaktadır. Genellikle çağdaş nesnelerin ve mimarinin fosilleşmiş versiyonlarını sunan sanatçı, geleceğin tarihi ve kurgusal arkeoloji kavramlarıyla oynar. Kullandığı jeolojik malzemelerle geçmiş ile gelecek arasında oluşturduğu ironi ile malzemeler arasında doğan diyaloglara şimdiki zamanın gelecekteki kalıntıları olarak kavramlarını ve kompozisyonlarını öteye taşımaktadır.

Arsham'ın mimari pratiği etrafında şekillenen çalışmaları; aşınmış duvarları ve bir yere varmayan merdivenleri olan, doğanın yapıları egemen olduğu bir ütopya yaratır ve bu şekilde, mimariyi kafa karışıklığı ve şaşkınlık yaratmak için bir araç olarak kullanır. Sanatçı, taşla dönüştürdüğü nesneler ile giderek dijitalleşen dünya ve milenyum çağına atıfta bulunur. Sergilediği fütüristik tavır, şimdi zaman, geçmiş ve geleceğin; şiirselliği ve oyunsallığı ile dengeyi beraberinde getirmektedir.

Arsham, Paris'te klasik heykellerin taramalarını ve kalıplarını almış ve daha sonra bunların farklı yıkım ve bozulma aşamalarındaki versiyonlarını tamir ettiği yamalarında kullandığı mavi kalsit ile geliştirir. Bu kristal, fiziksel ve zihinsel rahatsızlıkları iyileştirmek için yaygın olarak kullanılır ve normalde stoacı olan beyaz mermer heykellere mistik bir his katar ve bu klasik antik eserlere şifa ve esenlik vaadini de vermektedir. Arsham bu çalışmasında izleyiciyi binlerce yıl öncesine götürürken antik çağlardan kurgusal arkeolojik parçalarını bin veya on bin yıl geleceğe taşımaktadır. Heykeller izleyiciye tanıdık gelse de mağara alegorisi Platon'un felsefesinden artık hiçbir şey bilindiği gibi değildir. Arsham volkanik kül ve kuvars kristali gibi çeşitli jeolojik malzemelerde klasik antik dönemden eserleri yeniden yorumlamıştır. Apollon, Augustus Cesar ve Venüs büstleri, sanatçının yeniden hayal ettiği antik çağlardan çıkıp gelen kırık, harap, aşınmış tanıdık figürlerdir. Kaideler üzerine

yerleştirilmiş bir dizi hidrotaş büst, sanki ilk antik eser koleksiyonunu halka yeni açılmış gibi, nef içinde sunulmuştur. Serginin merkezinde, Louvre'un koleksiyonunda bulundurduğu ve orijinal kadrosu doğrudan model görevi gören ünlü zafer tanrıçası Nike'a atıfta bulunan heykel yerini almıştır (Görsel,5). Sergideki çalışmaların bütününde antik eserler gibi mağaralarında duran ve keşfedilmeyi bekleyen anıtsal heykellerden arkaik bilginin elde edilmesini uman modern kaşiflerdir. Arsham antik çağı, şimdiki zamanda geleceğin bilgisini vaat etmektedir.

Görsel.4: Daniel Arsham, Eroded Venus Of Arles, 2020

Kaynak: www.thiscolossal.com, Erişim Tarihi: 20 Kasım 2022

Venüs heykelinde uygulanan parçalama ve bozma eylemleri yapısöküm kavramının da içinde barındırdığı eylemlerle benzer niteliktedir (Görsel,4). Deformasyona uğratılması ve tarihi bir geçmişe gönderme yapılmasına rağmen belli bir zaman diliminin olmadığını da anlatır, tıpkı yapısöküm de olduğu gibidir. Yapısökümde anlamların parçalara ayrılması ve çoğalmasında her birinin keşfedilmesini beklemek gibidir. Kristalize edilmesi, pembe kuvars kullanması yeryüzünde ve doğayla iç içe olması, farklı anlamlar kattığının da kanıtıdır. Çalışmalar modern görünümde ve şimdiki zaman kavramıyla ilişkili olmasına rağmen, geçmiş zamana da dönük durumdadır.

Görsel.5: Daniel Arsham, “Kanatlı zafer”, Köniç Galerie,2021

Kaynak:<https://www.koeniggalerie.com/blogs/exhibitions/daniel-arsham-uneearthed>, Erişim Tarihi: 21 Kasım 2022

Arsham’a göre, arkeoloji insanlara hikâye anlatmaktadır. Hikâyenin doğası gereği farklı ipuçlarını bir araya getirdiği, bazen çok fazla ipucu olduğu, bazen de daha azına sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle arkeoloji bilimi aynı zamanda fikrin bir tür anlatı haline geldiğini ve yapabilecek bir şeylerin olduğunu da bulmuştur. Onun çalışmaları bir nevi gelecekte inşa edildiği düşüncesini ve tersine mühendislik arkeolojisi hakkında da fikir yürütmeye başlanması bu yüzden geleceğe yapay olarak itilebilir olması üzerine kuruludur.

Görsel 6: Kireçlenmiş oda (Calcified Room), Moco müzesi, Amsterdam

Kaynak:<https://mocomuseum.com/artists/daniel-arsham/17079>, Erişim Tarihi: 21 Kasım 2022

Bir nesneyi alıp bir şekilde boyaması, ezilmiş taş ve kamera görüntüsüne dönüştürülmesi bir “trompe loile” (aldatma sanatı) etkisi gibi eski görünmesi için boyanmasıdır. İşleri nesneler hakkında bir hikâye anlatırken aynı zamanda onları aşağılamakla kalmayıp bir tür jeolojik zaman çerçevesi ile ilişkilendirme işini kullanılan kristal malzemeye bağlamaktadır. Bu nedenle seçilen nesneler genellikle çok ikoniktir.

Görsel.7: Kireçlenmiş oda (Calcified Room), Moco müzesi, Amsterdam, Detay

Kaynak: <https://mocomuseum.com/artists/daniel-arsham/17079>; Erişim Tarihi: 21 Kasım 2022

Kireçlenmiş oda adlı çalışmasında her şey şu veya bu nedenle fosilleşmiş durumdadır, çerçeveler, kanepeler ve lambalar hala tanımlanabilir, ancak bu kurgusal felakette iki boyutlu içeriğin tamamı kaybolmuştur (Görsel,6). Küre, tablolar, duvardaki saat daha fazla bağlam verebilecek her şey, çalışmada yansıtılan gerçeklikte gibi, ima edilen “pompei” senaryosundan yola çıkarak ele alınmıştır. Bu odalar gibi, çoğu hayal gücüne dayanır. Arsham’ın gözünden, altında ne olduğu, yüzeyden daha ilgi çekici olan on yıllık çalışmasını, zamanın kendisiyle bir bağlantı kurması süregelen çabalarıyla birleştirilmiştir. Çalışmadaki anlatım dili yapışökümdeki dile gönderme şeklindedir. Kurgusal bir örüntü ve anlamın birçok yere değinmesi, geçmiş ve geleceği günümüze uyarlamasıdır.

Arsham çeşitli toprak elementleri, organikler ve diğer sentetik malzemelerden oluşan ikonik kireçlenmiş nesnelerini tamamen yeni bir şekilde kullanmıştır. “Gelecek Yazıldı” enstalasyonda Arham, Perez Sanat Müzesi Direktörü Franklin Sirmans’ın küratörlüğünde

çalışır. YoungArts Farkındalık Günü onuruna Young Arts Galerisi'nde yer alan Arsham, siyah duvarlarla çevrili odalara beyaz tebeşirden yapılmış iki bin imzalı “geleceğin kalıntıları” yığar. Daha sonra, herhangi bir geleneksel serginin aksine, izleyicilerini nesneleri toplamaya, yığınları aramaya ve parçalarını çevredeki siyah duvarlarda kendilerine ait tebeşir çizimleri yapmak için kullanmaya davet etmiştir. Sergideki nesneler arasında antika kameralar, eller, Mp3 çalarlar, maskeler, telefonlar, mikrofonlar, döküm yüzler ve diğerleri bulunmaktadır. Arsham, bu öğelerin hepsinin iletişim yöntemleri olarak kullanıldığını veya bir mesajı iletme için kullanıldığını açıklamaktadır. İzleyicileri manipüle eden sanatçı onlara bu araçların kendi izlerini bırakmak için kullanmaya yönlendirmiştir.

Görsel 8: Daniel Arsham: The Future was Written, 2015,

Kaynak: <http://www.tidemiami.com/>; Erişim Tarihi: 24 Kasım 2022

Yazılar, çizimler, karakterler ve etiketler ile kurulum alanını doldurup katılımcıları her bir nesnenin gelişimini izlemeye ve katılıma davet etmiştir. Kompozisyon büyüdükçe, kullanılan nesneler gıcırdamaya, kırılmaya ve parçalanmaya başlamış yok ederken yaratma fikri fütüristik yapı sökümün yaklaşımını kendiliğinden ortaya çıkarmıştır. Arsham, heykellerinden bazılarını daha geleneksel bir galeri ortamında sergilemiştir. Sergilenen bu nesneler gitar ve basketbol toplarından telefonlara ve Amerikan bayraklarına kadar uzanmaktadır.

Görsel 9: Daniel Arsham: The Future was Written, 2015, Detay. Erişim Tarihi: 24 Kasım 2022

Kaynak: <http://www.tidemiami.com/>

“Ametist top mağarası” yapıtı ametist, kristalinden oluşur (Görsel, 8). Işın içindeki dağılıyormuş gibi görünüm izleyicinin seyrinde büyüme ile ilişkilendirilebilecek hissiyat aslında tam olarak karşıt duyguların dağılıp dağılmadığını veya büyüdüğünü tam olarak bilinmemesi üzerine kuruludur. Aydınlatma, içi boş olan dökümlü basketbol toplarından oluşmaktadır. Karşıya aktarılan ve verilmesi gereken anlamın birçok duygusu vardır. Her anlamın yansıttığı şeyler düşüncenin olumlu olumsuz etkisini görebilmek ve bunu bir eleştiriye yorabilmek gerekir; tıpkı bozumculuğun verdiği anlamın zıtlıkları ya da pozitif bir anlatıyı aktarması gibi.

Görsel 10: Ametist top mağarası (the amethyst ball cavern), Moco müzesi, 2019, Amsterdam,

Kaynak: <http://www.tidemiami.com/blog/daniel-arsham-the-future-was-written>, Erişim tarihi: 27 Kasım 2022

Uygulanan teknikler üzerinden, bir arada kullanılan farklı malzemeleri çoklukla ilişkilendirmiştir. Yapıyı bozması ve müdahaleler de bulunması bilinenden çıkarıp daha ötesine götürmektedir. Kurgusal bir algı yaratması, izleyiciyi düşsel bir havaya sokmuştur.

Görsel 11: Ametist top mağarası (the amethyst ball cavern), Moco müzesi, 2019, Amsterdam, Detay

Kaynak: <http://www.tidemiami.com/blog/daniel-arsham-the-future-was-written>, Erişim tarihi: 27 Kasım 2022

BÖLÜM 3: HEYKELDE ÇOKLU ANLAM

Postmodern dönemde yaygınlaşmanın hız kazandığı ve kargaşa içinde bir ortam, çoğulcu bir anlayışı da ortaya çıkarmaktadır. Bu anlayış bir sanat nesnesi olabilmekte ve sanatçı, özne, anlam, içerik gibi birçok bağlamda etken rolündedir. Yaygınlaşma ile ortaya çıkan anlayış farklı ve değişime açık bir anlayış biçimini sağlamaktadır. Farklı yorumlar, farklı bakış açısı ve sorgulamalar çoğulculuğu vurgulamaktadır. Bu farklılıklar yön göstermeye ve bir alan oluşturmaya neden olmuştur. Birçok sanat dalında da duygu ve düşüncelerin aktarılması sanatın temel yollarından biridir. Heykel de bu sanat dallarından bir tanesidir, heykel zamanın ve yerin önemini, mekânın neresi olduğu önemli değildir. Sanatının her yerde icra edebileceği bir daldır. Birçok seçeneği olan ve geniş bir yelpazeye sahiptir. Materyaller sonsuz kullanıma açık bir hafızası birikimi vardır. Bu materyaller çamur, taş, metal, ahşap, gündelik eşyalar, atıktan malzemeler gibi seçeneklere sahiptirler. Heykel sanatında birçok birleşimler yani disiplinler ile bir arada bulunabilir, bu disiplinlerden birkaç tanesi de edebiyat ve felsefedir. Heykel sanatı ile bir araya gelerek ortak bir payda da yer alacaklardır. Bu kavramlar heykel de tema, anlam, inceleme ve eleştiri yönlerine sahip ve açık bir şekilde yer almaktadır.

Bu dönemde, Fransız felsefeci Jean François Lyotard'dan (1924-1998) ödünç alınan görüş doğrultusunda tüm sanat ve kültür örgütlenmeleri, 'büyük anlatı'ları 'karalama ya da silme' kampanyası içine girerler. (Lyotard, 1990). Diğer yandan, aynı çevreler için ne kadar 'küçük anlatı' varsa onlar için değerli olur. Bu dönemin sanat uygulayıcıları için ne kadar çok sayıda, çok farklı ve çok değişik küçük, öznel hikâye varsa, bunlar sanat nesnesi haline getirilebilir (Koç,2021, s.5).

Koç'a göre hafızaları oyalayan problemler, konu ve metinler farklı anlam ve düşünceleri yoruma ve eleştiriye açık hale getirmektedir. Bu sayede sorgulamalar yeni bir içeriğe bakabilmeyi sağlamaktadır. Farklı bir bakış açısı kazandırmanın kazanımı çok yönlülük, görme biçimi ortaya çıkmaktadır. Küçük anlatılar çağdaş sanatın kuralları veya yöntemleri yoluyla şekil alarak ele alınmaktadır aynı zamanda şekil olarak bir karakter ortaya çıkarmaktadır (Koç,2021, s.5).

Derrida'ya göre (2020) yararlı ve uygun hale gelen anlamlar karşı karşıya gelebilir ve önleyici olabilirler, ancak farklı bakıldığında anlamların bağımsız, aykırı, bütünüleyici bir birliktelik yaratabilmektedir. Çokanamlılık burada gücünü göstermekte aynı zamanda çatışmaların içine de çekebilmektedir (Derrida,2020, s.18).

Derrida'ya göre (2020) Çokanlamlılık, anlamın yaratıcı kısmına değinerek var olanın dışında da anlamların olduğunu kişilere özgün farklı çıkarımlarda bulunabilmeyi özgür bırakabilmektedir. Fikirlerin tartışmaya açık bir zemin oluşturmaktadır (Derrida,2020, s.21).

Koç'a göre (2021), kesin ve otorite üzerine kurulan düşüncelerin değiştirilemez yargısına karşı çıkan yapıbozumculuk tam tersi olduğunu yaygınlaşması, çoğaltılabilir olduğunu, farklı bakış açılarının ortaya çıkmasını savunmaktadır. Günümüz etkilerin kaos ve çoğulcu bir sirkülasyon alanı olmaktadır. Bu hareketliliğin temel sebebi farklı ve yeni düşüncelerin farklı bakış açılarına sahip olanak getirmektir. Çağdaş sanat bu dönemlerde yapıların toplumsal ve kültürlerin aynı ortamda olabilme istekleri birçok farklı alanların düşüncelerin bir araya gelmesi demektir. Bu sayede entegre edilecek konular, problemler tartışılmaya açık hale gelmesidir. Çağdaş sanatın temelinde yatan kaos ve kaotik oluşumlar, aynı zamanda çoğulculuk kavramının da anlatında yatmaktadır. Toplumun iç içe olduğu bir yapıda ve bir arada kültürlerinin var olma isteğine dayanan birlikteliktir. Farklı örgütler bir çok disiplinleri bir araya getirmektedir ve bu birliktelikler ile çalışma ortamını oluşturmaktadır. Çağdaş sanatın çoğulculuk ilkesini oluşturan temeller birçok disiplinlerin bir araya getirebileceği zemini oluşturmaktadır. Olumlu olumsuz, küreselleşme, ekonominin gücü gibi birçok etkenler yapıtların çoğulcu bir temaya, çağdaş bir düşünceye yön vermektedir (Koç,2021, s.11).

Sözen'e göre (2022), çok sayıda çağdaş sanatçıların konu ve stratejileri postmodern dönemine yönelik çoğulcu bir anlayış ile ironi, pastiş, parodi, metafor, simülasyon gibi yöntemler kullanmışlardır. Ayrıca buna yönelik resim, enstalasyon,vücut sanatı, arazi sanatı,yoksul sanatı, performans sanatı, video art sanat dalları yapılmaktadır. Çoğulcu ve farklılıklarla dolu postmodern dönemine ilişkin çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Sanatta anlatımlar iletişim kurma var olma anlatısını dile getirmektedir. Hem farklılıklar hemde çeşitlendirilerek, yaygınlaştırılmasına önem verilmektedir. Tema sınırsız biçimde ele alınarak gelişimi ve değişimleri disiplinler ile yaptırımlarda bulunmaktadırlar. Sanatçıların ihtiyaç duyduğu değişimler ve farklılıklar sınır tanımadan esnek bir yelpazeye sahip kavramlar söz konusudur. Yapıbozum kavramı onlardan bir tanesidir. Yapıbozum kavramı sanatı anlamak, izleyiciye yeni fikirler ve farklı bakabilmenin olanağını göstermektedir. Düşünme biçimi, yorumlama, düşüncelerin yaratıcı gücüne inanmaktadır (Sözen,2022, s.13).

3.1. Aidiyet

Bireyin doğduğu andan itibaren bilmeden, tanımadan, görmeden mekânı ya da herhangi bir alanı benimseyebilir ve aitliğini yaşadıkça hissedebilir, bu hislerin temelini zamanla

özümstedikçe oluşturulur. Bu bağılıklar tanımının, görmenin ve benimsemenin sonucuna varabilmektedir. Bu şekilde bir alan ve çevre oluşumunda sebebiyeti haline gelir dışarıya dönük ve çevre ilişkileriyle tanışmaya başlar. Birey aitlik duyduğu kişiler ve nesnelere bağıllık duyarak bir bağ geliştirmektedir. Bu bağıllık aile üyesi, yakın duyduğu kişiler, mekânın içinde olan bir eşya ya da bir köşe olabilir. Duyulan aitlik kişinin hafızasına yer edinebilir ve duygusal bağlar oluşturmaya başlayabilmektedir. Bağıllık bir koruma içgüdüsü, değerli bir hal alabilmektedir. Bu şekilde kişinin hayatına da yer edinebilir. Aidiyet birer ev denilebilse de ev bir göçebelik haline gelebilir taşıması mümkün ve değişime uğramaya açık bir alandır. Bu değişimler şehirden şehire ülkelerden ülkelere kadar uzanabilmektedir. Yaşanılan ve hatıralara yerleşmiş anılar kalıcı ve tutucu bir şekildedir. Mızrağ' a göre (2021) Do Ho Suh bu konu da önemli bir sanatçı ve sanatıyla göç etmenin dili haline gelmiş ve sanatın da bu dili aktarmaktadır. Aktardığı sanat biçimi ev kavramının da duyduğu aitlik ve yaşanılmış olan gerçeklikten yola çıkarak bir anlatıma sahip ve anlatısını sanat dili ile ifade etmektedir. Somut olan alanların verdiği soyut anlamlar sanatla tekrardan somutlaştırılmış bir biçimde bizlere sergilenmektedir. Aslında bütün duygu yüklenmeleri bağın ne kadar güçlü ve asla kopmadığını sonsuz bir biçimde bizlerle taşınabilirliğini göstermektedir. Aidiyet kavramı yapılan işlerin üzerindeki etkisi ve anlamı var olan nesne ve malzemelerin bir arada bütünlüğünü sağlamak ve meselenin ne olduğunu aktarabilmektir. Bu mesele heykellerin yapıbozum kavramının anlamını yitirmeden bir arada tutabilmeyi ve ortaya koyabilmektir. Kullanılacak malzemeler metal, ahşap ve taş olarak belirlenmiş ve bir arada uyum içinde olacaklardır. Bu uyumu bütünleştirmek ve anlam katmak için temelde yapıbozum ve aidiyet kavramı yatmaktadır. Çalışmalar da bütünden parçaya izlenen bir yol vardır ve bunun yansıması yapıbozum olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmaya asıl anlam katan kısım ve sonuca götüreceği yerde aidiyet kavramıdır. Temelde yatan yapıbozum ve aidiyet kavramı çalışmaların içeriğini ve üç boyutlu hale getirilerek, izleyicinin karşısına çıkarmaktadır (Mızrak,2021, s.2).

Mızrağ'a göre (2021) Sanatçıların yeni bir anlatı etkisini birçok sanatçı da görülmesi ve aidiyet kavramının yeterince alan ve özgünlük tanımaktadır. Sanatçıların boş mekanları özgün bir hale getirmesi ve alanların sınırsız biçimde sanatlarının icra edildiği yerler haline gelebilmektedir. 1970 ile 1980 yıllarında Belçika, Hollanda ve İngiltere gibi ülkeler arasında yer alan gruplar söz konusudur. Sanatçılara özgür ve rahat bir ortamla kalmayıp yeni bir anlatı dili, yeni üsluplar ve biçimler sağlamaktadır (Mızrak,2021, s.4).

Görsel 12: Do Ho Suh, Rubbing/Loving Project: Unit 2, 348 West 22nd Street, Apartment A, New York, NY 10011, USA, 2014

Kaynak:<https://art21.org/read/do-ho-suh-seoul-home-la-home-korea-and-displacement/>, Erişim tarihi:27 Kasım 2024

Güçlü bir şekilde kurulan bağlar ve yüklenen anlamlar bir şekilde gün yüzüne çıkması, derinlerde bir yerde korunaklı olması, gözler önüne serilmesi, saklamaya gerek duyulmaması, izleyiciye geçmesini önemli bulmuştur. Mızrağ'a göre (2021) Yüklenen her anlam ve duygular düşüncenin ifade biçimi sanatla önemini kazanmıştır. Kullanılan malzemeler ve teknikler düşünce dilinin yardımcı elementleri haline gelmiştir (Mızrak, 2021, s.6).

Görsel 13: Do Ho Suh. *Seoul Home/L.A. Home/New York Home/Baltimore Home/London Home/Seattle Home*, 1999

Kaynak:<https://art21.org/read/do-ho-suh-seoul-home-la-home-korea-and-displacement/>, Erişim tarihi:27 Kasım 2024

Do Ho Suh sanat hayatın da evrensel bir dil ve tarz oluşturmuş ve kendine özgü üslupla sanatına devam etmektedir. Suh uzak doğuya uzak ama bir o kadarda yakın bir ilişki kurmuştur.

Sanatın'ın birçok yerinde yaşadığı ve anılarını ülkesindeki geçmişini izleyiciye sunmaktadır. Sanatçı dünyasını kurması, tanınan mekanlar da çalışmalarını yeniden sunmaya çalışmıştır. Heykellerin de güçlü bir hafıza ortaya çıkarmasına rağmen evrensel bir boyuta da taşımaktadır. Bireysel, fiziksel ve mecazi bir şekilde mekânı taşıması sanatının en büyük parçasıdır (Mızrak, (2021), s.4

BÖLÜM 4: BİREYSEL ÇALIŞMALAR

Heykeller de seri bir yol izlenilmektedir ve bu yolun başlangıcında konu seçilerek heykelin dili ve üslubunu ortaya koyabilmenin amacını gösterebilmektir. Yapıbozum kavramı ile yola çıkarak heykel üzerinden bir aktarıma gidilmektedir aynı zaman da birlikte kullanılmanın özdeşleşmesi içerisinde olması ve bir uyum içerisinde bulunmasını aktarabilmektir. Yapıbozum kavramının temelin de derinlik yatar ve bu derinlik ile birçok anlam ortaya çıkabilmektedir. Kavramın edebi yönü ve felsefik düşüncelerden geçmesine rağmen sonsuz bir değişime uğramanın açıklığı önümüze koyulmaktadır.

Her bir kelime değişebilir ve birçok anlama dönüşülebilir kısmının ağırlığı söz konusu bütünden parçalama ve yeni bir kelime ile bozumdan bir bütüne gidilebilmektedir. Yapıbozum kavramı ile yola çıkarak yapılan çalışmalar ile bağdaştırarak heykellerin seri ve tek halin de bir kavrama dayanarak ortaya çıkmıştır. Bu kavram “Aidiyet” kavramı olarak belirlenmiş ve yapılan çalışmaları bu kavramın temeline dayanarak üretilmektedir. Yaşantıya dayanarak ve şahit olunan olayların örgüsü olarak heykel üzerinden aktarılmaktadır. Heykeller de seri bir yol izlenilmektedir ve bu yolun başlangıcında konu seçilerek heykelin dili ve üslubunu ortaya koyabilmenin amacını gösterebilmektir. Yapıbozum kavramı ile yola çıkarak heykel üzerinden bir aktarıma gidilmektedir. Aynı zaman da birlikte kullanılmanın özdeşleşmesi, uyum içinde bulunmasıdır. Yapıbozum kavramının temelinde derinlik yatar ve bu derinlik ile birçok anlam ortaya çıkabilmektedir.

Kavramın edebi yönü ve felsefik düşüncelerden geçmesine rağmen sonsuz bir değişime uğramanın açıklığı önümüze koyulmaktadır. Kavramların değişebilir ve birçok anlama dönüşülebilir kısmının farklılaşması söz konusu, bütünden parçalama ve yeni bir kelime ile bozumdan bir bütüne gidilebilmektedir. Yapıbozum kavramı ile yola çıkarak yapılan çalışmalar ile bağdaştırarak heykellerin seri ve tek halinde bir kavrama dayanarak ortaya çıkmıştır.

Hiçbir perodiyotik bir dilime dayanmıyor zamanla değişime uğrayan her şeyi daha çok içine çeker temelinde yatan anlamlar da vardır ki bu cümlede anlam ifade eden kavramı bozuma uygun olarak ifade eder. Yapıbozum temelinde bir kavramın derinliğine inmesi ne zaman, nerede, nasıl yapıya sahip olduğunu ve bunun ne kadar gerçeğe dayandığını inceler ancak ideal bir yapıda olmadığı net bir zamana koyulmadığını belirtmektedir. Yapılan çalışmalar da geçmişin izlerini, olaylarını heykeller üzerinden bütünlük sağlayarak ortaya çıkarmaktadır.

Geçmişe dönük olan izlerin taşıdığı hikayeler yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Ait olunan ve benimsenen her anıların heykeller sayesinde bir dil oluşturmaktadır. Çalışmalar ile birlikte bozumen parçalardan ve tekrardan bütün bir hale getirildiğini aslında onların belligimiz de var olan bütün parçaların birleşimi ve bir arada tutunan varlığını anlatmaktadır. Bizi biz yapan, geçmişin temelinde de günümüze kadar gelmemizin tek gerçekliğini yansıtmaktadır.

4.1. Aidiyet

Aidiyet insanın bir yere bağlı kalması, bu bağlılıkla birlikte benimseye bilmektir. İnsana dair yaşantıların ve geçmişe dönük izlerin hatıralarını taşımaktadır. Kişiyi hatırlatacak nesnelerin, gündelik yaşam etkinlikleri mekâna sıkı sıkıya bağlı olan ve zaman ayrışmasının henüz gelişmediği geçmiş dönemlerde mekânsal aidiyetlerin bugüne kıyasla çok daha kuvvetli olmasıdır. Mekân aidiyeti “evinde hissetmek” duygusuyla ilgilidir. Dolayısıyla ona göre, “ait olmak demek, bir bireyin kendisini “evindeymiş” gibi hissedebileceği bir yer bulması demektir” ev kavramı burada sembolik bir gösterge olmaktadır.

Görsel 14: Sinem Demir, Aidiyet, 41x19x18, Ahşap, Metal, 2022

Yaşam alanı içerisinde birçok nesnenin olması ve o nesnelere anlam yüklene bilmesi her bir parçada farklılık gösterebilir. Anlam ve duygu yüklenmesi değerli bir durum haline getirilmesi ortaya hassasiyeti de çıkarmaktadır.

İçgüdüsel bir koruma ve korumanın verdiği kurallar dokunamama gibi düşünceleri aktarmaktadır. Aidiyet kavramını tasarıma dönüştürebilmek amacıyla seçilmesi ve bunun sonucunda üç boyutlu çalışma yapılmaktadır. Yaşam alanının benimsendiği ve mekân içinde bulunabilir bir nesneyi biriktirilen hatıraların ne kadar değerli olduğunu ve güdüyle birlikte korumanın verdiği içsel bir duygu söz konusudur.

Görsel 15: Sinem Demir, Aidiyet, 41x19x18, Ahşap, Metal, 2022, Detay

Yaşam alanı içerisinde birçok nesnenin olması ve o nesnelere anlam yüklene bilmesi her bir parçada farklılık gösterebilir. Anlam ve duygu yüklenmesi değerli bir durum haline getirilmesi ortaya hassasiyeti de çıkarmaktadır.

Görsel 16: Sinem Demir, Aidiyet, 41x19x18, Ahşap, Metal, 2022, Detay

Bu çalışmada dikdörtgen bir form kullanılıp ahşaptan parçalarla kutu elde edilmiştir. Elde edilen kutu geçmişe ait nesnelerin hatıralarını, birikmiş olan yaşantıları temsil etmektedir. Ahşap yüzeyindeki çizgisel hatlar, kat edilen yollar ve zamanı ifade eder. Bununla birlikte kutunun belli yerlerinde metal plaka parçaları da kullanılmış ve bütün haline getirilmiştir. Metal parçalardaki deformasyonlar, eski ve yeni kavramını yani geçmişe dair izleri günümüze kadar taşınabileceğini göstermektedir. Her bir parça kişinin geçmişine dönük izlerinin sembolünü taşıması ve bu parçalar kutuyla birlikte korunaklı alan haline gelmektedir.

4.2. İzler ve Dokular

Geçmişin izlerini günümüze taşımanın en büyük örneklerini kültürel miraslarımızın izleridir. Bu izler bir mimari yapının kalıntıları da olabilir ve izlerin şahidi konumun ve tarihi geçmişin tanığı hali gelmektedir. Bu çalışmada günümüze kadar gelmenin tanıklığını yaparak yıpratıcı sürecin dokusunu, bozulmasını ve bununla birlikte ayakta kalabildiğini anlatmaktadır. Bizlere aitliğı benimsenebilmesi ve korumanın yollarını bulmaktır. Çalışmada görüldüğü gibi yapının deformasyona uğratılması ve bu deformasyonların yıkıcı kısımları gözle görülmektedir. Geçmişin izleri her bir nokta da dokuların olduğı izleri vurgulamaktadır. Bu vurgular geçmiş üzerinden yaşanan hasarın ve izlerin parçasıdır. Her bir parça yapının bozuma uğratıldığı ve kusurlarını açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Dışsal bir tahrip ya da doğal bir yıpranmaya kadar gidilebilmektedir. Geçmişe gidilmediğı izlerin silinemediğı bir gerçekliktir.

Görsel 17: Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023

Görsel 18: Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023, Detay

Görsel 19: Sinem Demir, isimsiz, 64x15x20, Taş, 2023, Detay

4.3. İs

Çalışmada tahrip edildiği halde güçlü ve dayanıklı duruşu, ahşabın üzerine metal parçaların sabitlenmesi birer bir yama olarak bağlayıcı olmasıdır. Bağlayıcıyı dağılmamasını, ayakta durabilmesini sağlamaktadır. Kutunun üzerine nakşedilen parçalar birer iz ve anıları temsil eder. Bu temsiliyetin korunur olması aynı zamanda da gizlilik söz konusu olan parçalar tamamı ile dışarıya dönük şekilde görünür kılmasını sağlamaktadır. Biriktirilen anılar gizli ve koruma içgüdüsü saklamasına rağmen tam tersi şekilde izleyiciye sunulmuştur. Daha gözle görünür dışarıya açık ve net şekilde yansıtılmıştır. Yansıtılan parçalar zamana yayılan izler ve üzerinden geçen yılların birikmişlikleri ile hatıraların bıraktığı izlerdir. Bu izler duyguların ve adanmışlık aidiyet duygusunu ortaya koymaktadır. Bu parçalar tek tek anılar ve zamanla yıllanmış izlerin geçmişini sunmaktadır. Her bir metal parçasının keskinliği dokunulamaz olduğunu ve net bir çizgiye dayanmaktadır. Dokunulamaz oluşu korumanın verdiği güdü olmasına rağmen asıl amacı geçmişin izlerinin silinmemesi ve kıymetli bir yer edindiğini göstermektedir. Var olan bütün hayatın gerçekliğine şahit olunması bu gerçeklerin içsel yer kaplaması söz konusudur.

Görsel 20: Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023

Görsel 21: Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023, Detay

Görsel 22: Sinem Demir, İs, 27x7x30, Ahşap, Metal, 2023, Detay

Bu içsellik ile yapıbozum kavramı ile bir derinlik içinde olmasıdır. Kavramın hakikat ve gerçekliği sorgulaması temelinde yatan konu, mekan, zaman dilimi içerisinde bulanık bir gerçekliği sorgulamaktadır. Bozum kavramının derinliği söz konusu olunca bütün kavramların anlam olarak parçalara ayrılması çalışmada olduğu gibi her bir parçanın da bozuma uğratılması tekrardan bir bütün hale getirilmektedir.

4.4. Yapıbozum

Aidiyetlik bir bağlılık ve hatırlama sürecidir. Bu kavram ile yapıbozum kavramını anlamlar üzerinden hatırlatıcı ve farklılıklar gösterebilmektedir. Duygusal bir bağlılık ile hatıraların bizde yarattığı izlerin parçalarıdır. Çalışmada ahşap ile metal bir uyum içerisinde aynı zaman da anıların anlam kazanmasıdır. Sert ve keskin yanlara sahip çalışma da ve bunun nedeni dokunulmaz olmasıdır. Anıların önemini onlara duyulan inancın içselliği söz konusudur. Eski görünümüne sahip geçmişin izlerini kıymetini, yıpranmaları zamanla olan sürecin geçişlerini anlatmaktadır. Bu geçişler her bir parçanın anısını hatırlatma ve gün yüzünde tutmaktadır. Anıların süresiz bir uzantısı olması ve o anki zamana bir dönüş olmasa da anı yaşamak, geçmişe gidebilmenin yolu hatırlamakla geçer. Her yaşantı geçişlerin yansıtıcısı olarak metallerden tek tek yapılan parçaları temsil etmektedir.

Görsel 23: Sinem Demir, Yapıbozum, 20x25x9, Ahşap, Metal, 2024

Görsel 24: Sinem Demir, Yapıbozum, 20x25x9, Ahşap, Metal, 2024, Detay

Görsel 25: Sinem Demir, Yapıbozum, 20x25x9, Ahşap, Metal, 2024, Detay

Aynı zamanda her bir parça birbirlerine bağı halde bir bütünlük içerisinde. Bu bütünlük yapıbozum gibi önce anlamı parçalama ve farklı anlamlar çıkarılır sonrasında tekrardan parçalar bir araya getirilir bir bütünlük içerisinde.

4.5. Yenilikler

Günümüzde yaşanan yıkımların sonucun da ardına bakmaktan başka hiçbir şeyin elimizden gelmediği zamanlarda yaşanılmaktadır. Bu zamanlarda dimdik durabilmek istenirse de duygusal bir çöküş yaşanması kaçınılmazdır. Bu çöküşün etkisi benimsenilen yerin, konumun, yaşanan şehrin, sevdiği kişilerin hatıraları bunların hepsi hatırlatıcı ve anımsatılan duygusal bir geçişin olduğu sürece girmektedir. Bunların geçici olması gerektiği kadar yaşanan alanın da yeniden inşa edilebilmektedir ve tekrardan yaşantısını sürebilmektedir. Yeniden kaldırmak hem farklılıklar ve yenilikler hayatımıza girebilmektedir. Bu çalışma da yeniden ve en başından dimdik durulabilmesi ne kadar yaralar olsa da iyileştirici parçalara sahip olduğumuzu anlatmaktadır. Ahşabın bir yapının temsiliyeti olduğu ve bu deformasyonlara sahip olması yaşanan ve geçmişin izlerini göstermektedir. Bu izlerin tutucu ve iyileştirici kısmını metal parçaların bir band görevini görmektedir. Tutucu olması hem farklılık hemde yenilik katmaktadır.

Görsel 26: Sinem Demir, Yenilikler, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023

Görsel 27: Sinem Demir, İsimsiz, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023, Detay

Görsel 28: Sinem Demir, İsimsiz, 38x15x6, Ahşap,Metal, 2023, Detay

4.6. Kuş ve Kanat

Çalışmada taş ve metalin bir bütünlük içerisinde ve uyumu sağlanmaktadır. Taşın güçlü yapısı temelinde olan sağlamlığı deformasyona uğramasına rağmen metaller ile bir uyum söz konusudur. Metallerin her bir parçası taşın üstünde bir bütün şekilde birbirine kaynatılmıştır. Aradaki bağlantı noktaları bir bütünlük göstermektedir. Kuşların bağlılığı bir arada uyumlu uçuşları bu çalışma da bir arada oluşları ve aynı çerçevede olduklarını göstermektedir. Her bir metal parçası bağlı ve dağınık görünse de bir arada olmaktadır. Hareketli ve dinamik halinde görebilmekteyiz. Bu hareketlilik alanlarının sınırlanmadığı kontrol edilemedikleri yapıbozum kavramının temelinde bu yatmaktadır alanların daraltılmadığı özgür düşüncelere sahip olunabildiğini anlamların değişiklikler göstermede farklılıklar olduğunu anlatmaktadır. Parçaların derinlik ve anlam kazanması için tek tek bağlanılmıştır.

Görsel 29: Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024

Görsel 30: Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024, Detay

Görsel 31: Sinem Demir, Kuş ve Kanat, 27x17x10, Taş, Metal, 2024, Detay

4.7. Yol

Bu çalışma taşın kendi bünyesinde sert yapısının dış etkenler tarafından ya da doğal etmenlerden de oluşan dokuların yapısını ve aşınmaların, deformasyonların olduğu bir gerçekliği anlatmaktadır. Pamukkale travertenler bu çalışmanın çıkış noktasıdır gezilerek ve incelenerek bir sonuca varmaktadır. Çalışma dokular ve deformasyonların var olan örnek üzerinden yola çıkarak verdiği etkiyi, hissiyatı bu heykelle pekişerek anlatılmaktadır. Her bir karışını çıplak ayak ile basarak verdiği dokuların hissiyatını almak aslında o aşınmaların gözle görüldüğünde yumuşak bir beyazlığın aldanişdır. Tam tersi o dokuların zamanla aşındığını ve aslında keskin ve sert bir yapıya sahip olduğunu temas edildiğinde anlaşılmaktadır.

Görsel 32: Sinem Demir, Yol, 19x31x8, Taş, 2024

Temasın verdiği acı karşısında güzellik, bembeyaz rengin verdiği sıcak his o acıyı unutturmaktadır. Duygu ve motivasyonun yükseldiği, merakın verdiği heyecan daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Görsel 33: Sinem Demir, Yol, 19x31x8, Taş, 2024, Detay

Görsel 34: Sinem Demir, Yol, 19x31x8, Taş, 2024, Detay

BÖLÜM 5: SONUÇ

1970’lerde Jacques Derrida, bir eserde bulunabilecek tek bir içsel anlamın olmadığını, bunun yerine pek çok anlamın bulunduğunu ve çoğu zaman bunların çelişkili olabileceğini iddia etmiştir. Yapısöküm, daha açık, daha az tanımlanmış bir benlik lehine sabit kimlik veya yapıların sınırlamalarını/yanılsamalarını kırmak için postmodern bir uygulama haline gelmiştir. Yapıları kasıtlı olarak yıkarak, bir kaos veya kriz durumu, parçalanmış parçaların yeni bağlantılar ve oluşumlar halinde yeniden inşa edilebileceği, rahatsız edilmiş ancak verimli bir alan yaratılma eylemi giderek daha çok kullanılmaktadır.

20. yüzyıl boyunca ve Marcel Duchamp (1887-1968) gibi sürrealistler sayesinde konsept sanatın özgürleşmesi ve sanatsal disiplinlerin çok sayıda kesişmesi, ifade araçlarımızda o kadar çok çeşitliliği teşvik etmiştir. Bugün sanat, dünyayı yeniden keşfetmenin bir yolu olduğu kadar, dünya hakkındaki fikirleri ve mesajları iletmek için bir dildir. Sanatsal süreci yeniden inşa etmek ve yeni yenilikçi olasılıkları ortaya çıkarmak için önceden tasarlanmış yollar ve fikirler aracılığıyla bilinenin kırılmasına yardımcı olabilecek bir uygulamadır. Postmodern yapısöküm, kültürün üst-anlatı dili tarafından yaratılan / gömülü/ sınırlandırılmış kişisel ve kolektif kimliğin gelip geçici ve yanıltıcı doğasını ortaya çıkaran bir sorgulama hattıdır. Küresel ve çağdaş bir “her şey” kültürünün ortaya çıkışı, kimliğin parçalanmasını şiddetlendirmektedir.

Yapıbozumculuğun sanatla ilişkili olan kısmında benimsenmiş olması, etkisini yoğun bir şekilde göstermektedir. Bununla birlikte, Arsham postmodern bir üslup yakalayıp farklı bir perspektif oluşturabilmiştir. Yapılan anlatılar belli bir oranla gösterge sağlarken diğer taraftan da eleştirel bir yaklaşım sağlayabilmiştir. Daniel Arsham yapıbozumculuk mentalitesini benimseyip uyguladığı teknikleri bilinenler üzerinden anlatmaktadır. Sanatın özgürleşmesi adına gerçeküstücülük kavramını çeşitli araçlarla farklı fikirlerle olası şeyleri kırmaktadır. Kameralar, futbol topları, televizyon, disney karakterleri, müzik aletleri, mitolojik karakterler gibi bilindik nesneler farklı bir teknikle günümüze taşınmıştır. Arsham yaptığı çalışmalarla nesneler üzerinden bir dil oluşturmuştur.

Hikayesi olan bir dil ve geçmişte olan olaylara da belli oranla değinmiş ve Referans aldığı deformasyon sürecini çalışmalarında işlemiştir. Düşsel bir kurgu ve algısal yanılgıları seçtiği malzemeler üzerinden uygulamıştır. Yapıbozum kavramı ve aidiyet kavramının bir bütün halinde kurgu ve düzenlemeler yapılmaktadır. Yapılan düzenlemeler heykeller üzerinden birer birer anlatılar ve incelemeler sonucunda ortaya çıkan bir dil ve üslup ortaya çıkarmaktadır. Bu düzenlemeler her bir işin farklı bir anlatısı olsada aslında aynı kavramın

temelinden çıkan heykeller izleyiciye sunulmaktadır. Var olan aidiyet duygusu aynı zamanda da yapıbozum kavramının anlamın parçalanmasına işlerin parçalı ve bütünlük kurduğunu görmekteyiz. Bozum kavramı sanatçının, sanatın da uygulama şekli çok farklı ve çıkışlarının önemini anlatmaktadır. Geçmişten günümüze kadar süregelen sürecin devamlılığını koruması söz konusudur.

KAYNAKÇA

- Aytekin, S. (2020). Resim Sanatında Yaratıcı Bir Tavır Olarak Yapıbozum (Yüksek Lisans Tezi).
- Ayaz, B. (2016). Jacques Derrida, Richard Rorty ve doğruluk. (57-68) (1. Baskı, Sayı 2) Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi.
- Ali.K, (2021), Sanatta Çoklu Bakış ve Tersten Perspektif Yöntemi ile Çoğulculuk Teması Üzerine Bir Değerlendirme, Sanat ve İnsan Dergisi
- Bahadır, A. Aytekin, C. A. (2019). Postmodern Sanatta Yaşam Hakkında Bilinenlerin Yapıbozuma Uğratılması ve Yeniden Kurma Olarak Otobiyografi.
- Baykal, G. (2019). Dekonstrüktivizm (Yapıbozum) ve Frank Stella (Yüksek Lisans Tezi).
- Büyükparmaksız, M, A. (2021). Postmodern Sanattan Güncel Sanata Yapıbozuma Uğrayan Bedenler (105-147). Sanat Tarihi Dergisi.
- Balkın, J. M. (2004). Yapısöküm; (321-332), (Baskı: 13) (Sayı: 1) U.Ü. İlâhiyat Fakültesi Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi.
- Bahadır, A. Aytekin, A, C. (2019, / Haziran-Temmuz). Postmodern Sanatta Yaşam Hakkında Bilinenlerin Yapıbozuma Uğratılması ve Yeniden Kurma Olarak Otobiyografi, Volume: 4, Issue: 7, Cilt: 4, Sayı: 7.
- Büyükparmaksız, M, A. (2021, / Nisan). Postmodern Sanattan Güncel Sanata Yapıbozuma Uğrayan Bedenler, 30/1,105-147, Sanat Tarihi Dergisi.
- Çakır, A, E. (2019). Derrida'nın Saussure Dekonstrüksiyonu, Yüksek Lisans Tezi.
- Derrida, J. (2020). Kitap. Yazı ve Fark, (s.18).
- Derrida, J. (2020). Kitap. Yazı ve Fark, (s.21).
- Eser, O. (2015). Kıta Felsefesinde Yapısöküm Yaklaşımının Çeviri Olgusuna Etkisi (Baskı.8) (Sayı.38). (The Impact Of Deconstruction In Continental Philosophy On Translation Phenomenon), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research).
- Mızrak, Z, M, Ç. (2021). Aidiyet ve aidiyetsizlik kavramlarının mekâna özgü sanatta incelenmesi, Zeynep Merve Çiçek Mızrak, 2021
- Rutli, E, E. (2016). Derrida'nın Yapısökümü (Sayı: 5), Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü
- Sim, S. (T. y). Postmodernizm ve Felsefe
- Sözen, N. (2022). Sanatta yapıbozum okumaları, Güzel Sanatlar Alanında Uluslararası Araştırmalar

Uzunoğlu, M. (2019). Yapıbozumcu Çağdaş Sanat Pratikleri. (2019 (21), s. 21-31) Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Kış.

Uçan, H. (2009). (Cilt 4/8) Modernizm/Postmodernizm ve J. Derrida'nın Yapısökümcü Okuma ve Anlamlandırma Önerisi Uluslararası Diller, Edebiyat Dergisi.

Yıldız, K. (2019). Resim Sanatında Derrida Etkisi: Yapısöküm, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Samsun.

Yıldız, K. (2019). Resim Sanatında Derrida Etkisi: Yapısöküm. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Samsun

GÖRSEL KAYNAKÇA

Görsel 1: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-robert-rauschenberg-erased-de-kooning>, Erişim Tarihi: 12 Kasım 2022

Görsel 2: <https://www.danielarsham.com/collection/connectingtime>, Erişim Tarihi: 17 Kasım 2022

Görsel 3: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/254111>, Erişim Tarihi: 18 Kasım 2022

Görsel 4: Kaynak: www.thiscolossal.com, Erişim Tarihi: 20 Kasım 2022

Görsel 5: <https://www.koeniggalerie.com/blogs/exhibitions/daniel-arsham-uneearthed>, Erişim Tarihi: 21 Kasım 2022

Görsel 6: <https://mocomuseum.com/artists/daniel-arsham/17079>, Erişim Tarihi: 21 Kasım 2022

Görsel 7: Kaynak: <http://www.tidemiami.com/> Erişim Tarihi: 24 Kasım 2022

Görsel 8: <http://lodonmagazine.com/pulse/daniel-arsham>, Erişim tarihi: 25 Kasım 2022.

Görsel 9: https://www.perrotin.com/artists/Daniel_Arsham/17#news, Erişim tarihi: 21 Kasım 2022

Görsel 10: <http://www.tidemiami.com/blog/daniel-arsham-the-future-was-written>, Erişim tarihi: 27 Kasım 2022

Görsel 11: <https://news.artnet.com/art-world/art21-do-ho-suh-1385026>, Erişim Tarihi: 23 Kasım 2024

Görsel 12: <https://art21.org/read/do-ho-suh-seoul-home-la-home-korea-and-displacement/>, Erişim tarihi: 27 Kasım 2024

EKLER
EK-3: ETİK BEYANI

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu Tezde

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez çalışması olarak sunmadığımı,

beyan ederim.

...../...../.....

İmza
Sinem DEMİR

EK-2: TEZ ORJİNALLİK RAPORU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez Başlığı:

Yukarıda başlığı verilen Tezimin tamamı Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. (Tez 106, Tez 206, Tez 010 Formları) Kontrol sonucunda (kaynakça hariç) aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
	60	9752	17.02.2025	%3	

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (tarih gg/aa/yyyy)

İmza

Sinem DEMİR

Öğrenci No:202153012001

Anasanat/Anabilim Dalı:

Program (İşaretleyiniz)

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Doç.Dr.Özcan ÖZKARAKOÇ)

İmza

EK-4: Master's in Art
Thesis Report Originality Report
AKDENİZ UNIVERSITY
Institute of FineArts

Title:

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. (Tez 106, Tez 206, Tez 010 Forms) According to the originality report, obtained data are as follows.(Bibliography excluded)

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
	60	9752	17.02.2025	%3	

I declare that I have carefully read the Akdeniz University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (date dd/mm/yyyy)

Student No.:202153012001

Signature

Department:

Sinem DEMİR

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Integrated Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL

APPROVED.

(Doç.Dr.Özcan ÖZKARAKOÇ)

Signature

EK-2: YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Akdeniz Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi Erişim Sisteminde erişime açılır.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)

☐ Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

☐ Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

...../...../.....

(İMZA)

Sinem DEMİR

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

(1) Madde 6.1. Lisansüstü tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma

sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitü Yönetim Kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmasını ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve Enstitü Anabilim Dalının uygun görüşü üzerine Enstitü Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile Enstitünün uygun görüşü üzerine Üniversite Yönetim Kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince Enstitü tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve Enstitü Anabilim/Anasanat Dalının uygun görüşü üzerine Enstitü Yönetim Kurulu tarafından karar verilir.